

**KÉRDŐJELEK
HELYETT**

—

**LMBTQI-
KISOKOS
A MÉDIÁNAK**

KÉRDŐJELEK HELYETT
LMBTQI-KISOKOS A MÉDIÁNAK

Szerzők:

Karsay Dodó, Virág Tamás

2015. JÚNIUS

TARTALOM

ELŐSZÓ	4
MI MIT JELENT	8
MILYEN ALAPELVEKET TARTS SZEM ELŐTT	16
SZÓHASZNÁLAT	26

ELŐSZÓ

KEDVES OLVASÓ!

A Magyar LGBT Szövetség újságírók és szerkesztők számára készített útmutatójának olvasásába kezdesz bele.

Örömmel látjuk, hogy az utóbbi években egyre gyakrabban esik szó a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, queer és interszex (LGBTQI) közösséget érintő kérdésekről a médiában. Fontos e témákról írni, hiszen segíthetsz az LGBTQI-emberek láthatóságának növelésében, a többségi társadalom hiteles tájékoztatásában és az előítéletek csökkentésében. Éppen emiatt nem kis felelősség a témában cikkezni – ezért sok újságíró fordul hozzánk a helyes szóhasználattal, vagy az interjúalanyokkal kapcsolatos bánásmódra vonatkozó kérdésekkel. Ebben az útmutatóban azokat a területeket tekintjük át, amelyek a ti visszajelzéseitek alapján, a legnagyobb fejtörést szokták okozni. Célunk, hogy az útmutató segítse a munkádat, és:

- pontosabban és érzékenyebben tudj írni az LGBTQI-közösséget érintő kérdésekről;
- jobban kiismerd magad az alapvető kifejezések közt;
- legyenek a kezvedben források, amelyekhez bármikor nyúlhatsz.

Az útmutatóban a következőket találhatod:

- **Szótár**, hogy tisztában légy a közösséggel kapcsolatos alapvető fogalmakkal;
- **Alapelvek**, amelyek az etikus újságírás elveit értelmezik az LMBTQI-közösség vonatkozásában;
- **Szóhasználati kérdések és magyarázatuk**, amelyek segítenek a helyes megfogalmazásban.

Az lmbtszovetseg.hu/mediasarok oldalon a következőket találsz:

- az útmutató online változatát, amelyből könnyen eljuthatsz a kiadványban szereplő hivatkozásokhoz;
- friss kutatási adatokat;
- rövid jogi ismertetőt és jogszabályhelyeket;
- információt a fontos világnapokról és hazai LMBTQI-eseményekről;
- elérhetőséget a magyarországi LMBTQI-szervezetekhez/csoportokhoz;
- példákat LMBTQI-témájú cikkekre.

**REMÉLJÜK, HASZNOSNAK
TALÁLOD A KIADVÁNYT!**

JELMAGYARÁZAT

LINKEK

További infók az interneten a témához kapcsolódóan.

FONTOS

Kiemelt tartalmak, példák.

LISTÁK

Listaszerűen felsorolt szempontok, javaslatok.

NE HASZNÁLD!

Helytelen szóhasználat, kifejezés.

HASZNÁLD!

Helyes szóhasználat, kifejezés.

MI MIT JELENT

BIOLÓGIAI NEM

Az emberek besorolása „nő” és „férfi” kategóriákba a fizikai testük megítélése alapján (angolul: sex). A „születésekor meghatározott nem” egyre elfogadottabb kifejezés, hiszen arra helyezi a hangsúlyt, hogy a biológiai besorolás is megkérdőjelezhető, és a gyermekkori meghatározás sokszor nem egyezik a személy nemi identitásával.

TÁRSADALMI NEM

Azok a társadalmilag kialakult szerepek, viselkedési formák, tevékenységek és jellegzetes tulajdonságok, amelyeket egy adott társadalom a nőkre és a férfiakra nézve megfelelőnek tekint. A társadalmi nem (angolul: gender) egy társadalmi konstrukció, vagyis bár internalizálható, alapvetően nem egyéni döntés kérdése: akkor sem lehet tőle megszabadulni, ha az egyén nem fogadja el a rá osztott nemi szerepeket. A konstrukció alapja egy rendkívül hierarchikus kategorizálás, amelyben azok a szerepek és tulajdonságok, amelyekhez hatalom kapcsolható, rutinszerűen a férfi nemhez társulnak.

SZEXUÁLIS IRÁNYULTSÁG/ ORIENTÁCIÓ

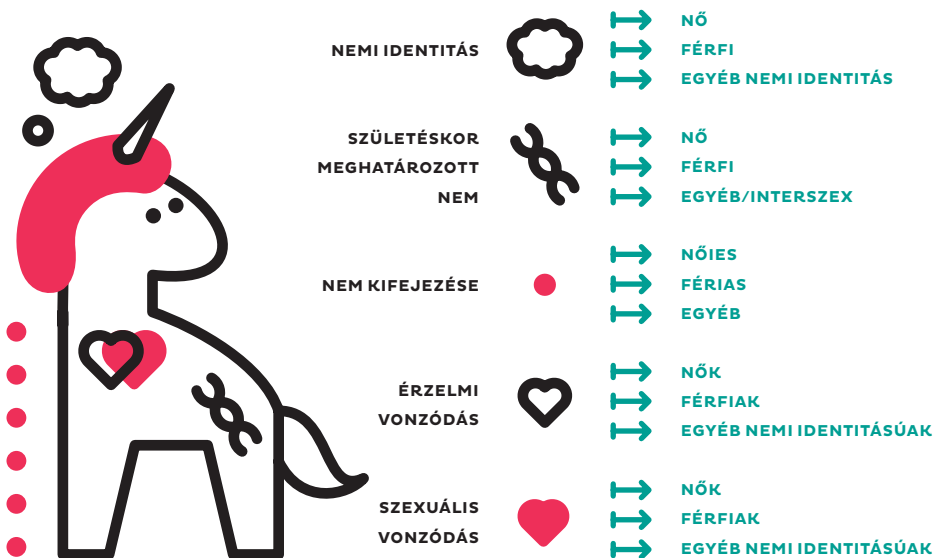
Szexuális irányultság alatt az egyén azon képességét értjük, hogy azonos nemű, más nemű vagy bármely nemű személyek iránt képes mély érzelmi és szexuális vonzalmat érezni, illetve velük intim és szexuális kapcsolatot kialakítani.

NEMI IDENTITÁS

Minden ember mélyen átértzett belső és egyéni tapasztalata a saját neméről, amely vagy megfelel a születéskor meghatározott nemének, vagy nem. Beletartozik a testével kapcsolatos személyes érzése (amely magában foglalhatja a testi megjelenés vagy funkciók szabadon választott módosítását orvosi, sebészeti és más módon) és a nem egyéb típusú kifejezése, beleértve a ruhát, beszédet és stílust.

NEM KIFEJEZÉSE/ NEMI ÖNKIFEJEZÉS

Az a mód, ahogyan egy ember a külső megjelenésével és/vagy viselkedési, öltözködési, hajviseleti, hangbeli, testi és egyéb külső és fizikai jellemzőivel kifejezi önmagát.

Az LMBT / LMBTQ / LMBTQI / LMBTIA / stb. mozaikszavak mind elfogadottak, használatuk országtól, mozgalmatól és szervezettől függ. A magyarországi szervezetek leginkább az LMBT, LMBTQ és LMBTQI kifejezéseket használják. A betűszó az alapján is változhat, hogy egy állítás pontosan mely csoport(ok)ra vonatkozik, hiszen ami igaz az LMBQ-emberekre, nem biztos hogy igaz a T vagy I emberekre is.

Hazánkban kétszer olyan valószínű, hogy egy transznemű embert munkahelyi diszkrimináció ér, mint egy LMB-embert.

MELEG, LESZBIKUS

Egy férfit, aki férfiak iránt érez romantikus vagy szexuális vonzalmat, melegnek hívunk. A nőkhöz vonzódó nőkre leggyakrabban a leszbikus szót használjuk, bár vannak olyan nők, akik magukra szintén a meleg szót használják.

BISZEXUÁLIS

Olyan ember, aki mind férfiakhoz mind nőkhöz vonzódik. Ez nem feltétlen jelenti azt, hogy férfiakkal és nőkkel is létesít szexuális vagy érzelmi kapcsolatot, vagy hogy ezt párhuzamosan tenné.

TRANSZ/TRANSZNEMŰ

Gyűjtőfogalom azokra, akiknek a nemi identitása és/vagy nemi önkifejezése eltér a születéskor számukra kijelölt nemtől. Ide tartoznak többek közt, akik transzszexuális vagy transz emberként, transzvesztitaként, nem-bináris-ként, stb. határozzák meg magukat. Nem minden transz ember változtatja meg a testét, veti alá magát műtétnek, hormonterápiának. Transzneműként éppúgy lehet valaki leszbikus, meleg, biszexuális, heteroszexuális vagy más szexuális irányultságú, mint nem-transzneműként.

TRANSZSZEXUÁLIS

Manapság leginkább úgy szoktuk a transzszexualitást meghatározni, hogy ők a transznemű emberek azon csoportja, akik binárisak, tehát egyértelműen férfiként vagy nőként azonosítják magukat, és ez nem azonos

a születés kori besorolásukkal. Ez az állapot független attól, hogy az adott személy milyen jogi nemmel rendelkezik (milyen neműként van feltüntetve a papírjain) és milyen kezeléseket kíván vagy nem kíván igénybe venni, illetve vett igénybe. Medikalizációs jellege miatt egyre ritkábban használt, elavult fogalom – helyette inkább a tranz/transznmű ajánlott, kivéve, ha valaki kifejezetten transzszexuálisként utal magára.

TRANSZVESZTITA

Olyan ember, akinek férfi a nemi identitása, de időnként nőként öltözködik, vagy fordítva. A transzvesztita (angolul: crossdresser) emberek általában (de nem kizárólag) a születésükkor kijelölt nemükkel azonosulnak. Van olyan transzvesztita, aki pénzkereseti lehetőség miatt ölti magára a másik nem szerepét a színpadon. Bár fontos kulturális szerepük leginkább a meleg férfi kultúrában van, a transzvesztita emberek is lehetnek bármilyen szexuális orientációjúak.

CISZNEMŰ

Minden ember cisznmű (vagy „cisz”), aki nem tranz/transznmű. Ha az ember cisznmű, akár tudtán kívül is rengeteg kiváltsággal rendelkezik.

QUEER

A queer olyan embereket jelöl, akik számára a szexuális irányultság és a nemi identitás képlékeny, nem csupán

30+ CISZNEMŰ KIVÁLTSÁG

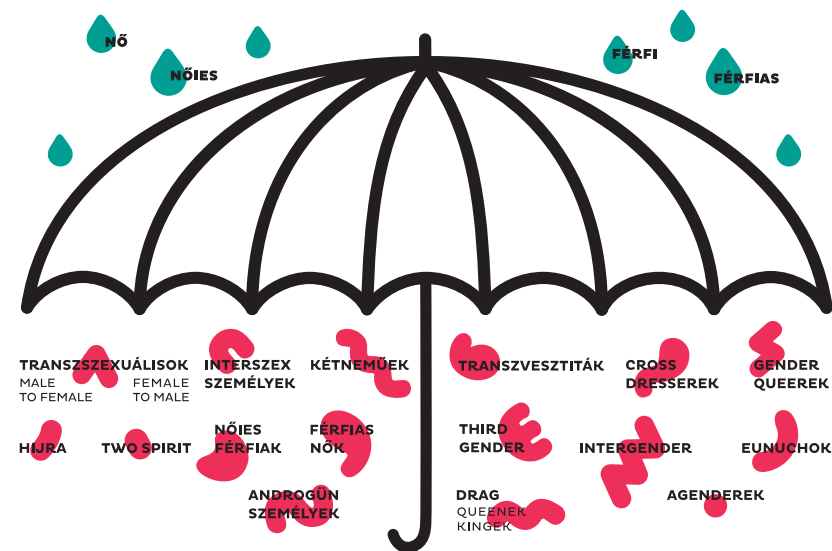
1. Használható nyilvános uécéket anélkül, hogy szóbeli zaklatástól, fizikai bántalmazástól, megszegyenyítéstől vagy letartóztatástól kellene félned.
2. Nyugodtan használhatsz olyan nyilvános helyeket, mint például edzőterem, strand, öltöző vagy bolti próbafülke anélkül, hogy megbámulnának, vagy hogy bármitől félned, vagy tartanod kéne.
3. Idegenek nem veszik a bátorságot ahhoz, hogy megkérdézzék milyen nemi szerveid vannak vagy hogyan élsz nemi életet.

A teljes listát megtalálod itt: transzblog.blogspot.com.tr/2013/04/30-pelda-cisznmuek-kivaltsagos.html

két pólusban képzelhető el (hetero/meleg vagy leszbikus; férfi/nő). A queer másik jelentése szerint egy gyűjtőszó olyan egyénekre, akik nem heteroszexuálisak és/vagy cisznműek. Emellett a queer politikai állásfoglalást is jelent, amely ellenzi nemcsak a domináns heteronormatív struktúrákat, hanem a mainstream LGBT-mozgalmak hagyományos politikáját is. Angol nyelvterületen eredetileg (és a mai napig) szitokszó (mint a „buzi”), amit a közösség sok helyen visszakövetelt magának.

GENDERQUEER

Olyan identitási címke a tranz ernyőn belül, ami arra utal, hogy valakinek a nemi önmeghatározása a női és férfi kategóriákon kívül esik.

TRANSZNMŰ ERNYŐ: felöleli mindazokat, akik áthágják, vagy kitolják társadalmuk tradicionális nemi szerepeinek és/vagy kifejezési eszközeinek határait.

INTERSZEX

Interszexnek nevezük azokat az embereket, akik a nemi anatómiai jellegek (kromoszómák, hormonok, testfelépítés, külső és belső nemi szervek) olyan kombinációjával rendelkeznek, amelyek alapján nem sorolhatóak be anatómiailag egyértelműen a férfi-női kategóriákba. Az interszex állapot leggyakrabban veleszületett, de előfordul az is, hogy a szexuális fejlődés későbbi fázisában alakul ki.

ASZEXUÁLIS

Olyan ember, aki nem érez szexuális vonzalmat egyik nem felé sem. Egyes aszexuális emberek érezhetnek vágyat például az önkielégítésre, azonban általában nem vágnak partnerrel megélt szexualitásra.

HETERONORMATIVITÁS/ CISZNORMATIVITÁS

Olyan társadalmi berendezkedés, amelyben az az elfogadott és az számít „természetesnek”, ha valaki heteroszexuális és cisznemű – ami ettől eltér, az természetellenes, betegség, deviancia. A hetero- és cisznormativitás a patriarchális társadalmi rendszer fenntartásának egyik eszköze, ugyanis olyan férfi-női hatalmi dinamikát és nemi szerepeket ír elő, amelyek a nők elnyomását és a férfiak hatalmát erősítik tovább. Mindez hozzájárul a homofóbia és transzfóbia rendszerszintű fennmaradásához is, valamint a diszkrimináció és gyűlölet-bűncselekmények előfordulásához.

A MI MIT JELENT FEJEZETHEZ HASZNÁLT FORRÁSOK

Transvanilla Transznemű
Egyesület
transvanilla.hu

Transzpont
transzpont.blogspot.com

A Szivárúnyon Innen
szivaruanyon.blogspot.com

Budapest Pride
budapestpride.hu

Yogakarta Alapelvek
[hatter.hu/download/file/
ffd/3591](http://hatter.hu/download/file/ffd/3591)

AZ EREDETI ILLUSZTRÁCIÓK FORRÁSAI

GENDER UNIKORNIS
Landyn Pan,
Transgender Student
Educational
Resources (TSER),
transstudent.org/gender

TRANSZERNYŐ
Mel Reiff Hill & Josephine
Tittsworth
goo.gl/zgFhrr

HETEROSZEXIZMUS/ CISZSZEXIZMUS

Olyan elnyomási forma, amelyben a heteroszexuális és cisznemű emberek eredendően felsőbbrendűek az LBMTQ-emberekhez képest, arra hivatkozva, hogy a hetero és cisz emberek szexuális irányultsága és neme valószínűbb, természetesebb, normálisabb.

ELŐBÚJÁS

Az előbújás (angolul: coming out) az a folyamat, amely során egy LBMTQI-ember felismeri, elfogadja, majd mássokkal is megosztja, hogy a többségitől eltérő a szexuális irányultsága és/vagy a nemi identitása. Az előbújás koncepciója többek közt a hetero- és cisznormativitás miatt létezik, hiszen azok, akik nem heteroszexuálisak vagy ciszneműek, kénytelenek ezt nyilvánvalóvá tenni. Az előbújás nem egyszeri lépés, hiszen az LBMTQI-emberek életük során sokszor döntenek úgy, hogy előbújnak vagy kényszerülnek előbújni különböző emberek például munkatársak, új barátok, szomszédok, orvos stb. felé. Privilegizált társadalmi csoportok tagjai is használják néha az előbújás fogalmát humorosan, ez azonban sértő az elnyomott kisebbségek tagjai számára, akiknek az előbújás a diszkrimináció, kiközösítés vagy akár az életveszély kockázatát is hordozza.

MILYEN ALAPELVEKET TARTS SZEM ELŐTT

LMBTQI-fiatalok esetében legyél óvatos, hisz ők sokszor anyagilag is függenek a szüleiktől és hirtelen nehéz helyzetbe kerülhetnek, ha a család elfordul tőlük!

BELEEGYZÉSE VAGY TUDOMÁSA NÉLKÜL NE BÚJTASS ELŐ SENKIT!

Az előbújás minden LMBTQI-ember személyes döntése. Ne tedd meg más helyett ezt a fontos lépést! Ha valakit – akár véletlenül is – előbújatsz (angolból átvéve: out-olsz), veszélyes helyzetbe is hozhatod.

ÚGY BESZÉLJ EGY LMBTQI-EMBERRŐL, AHOGY Ő ÖNMAGÁRÓL!

Cikkedben úgy hivatkozz az interjúalanyod szexuális irányultságára és nemi identitására, ahogy ő!

Ha valaki nem kér anonimitást, ne erőltesd rá – ha LMBTQI-identitásáról ad neked interjút, valószínűleg már átgondolta a fennálló veszélyeket!

Ha interjúalanyod kéri, a vele kapcsolatos idézeteket küldd át neki a megjelenés előtt!

Transznemű emberek esetében használd azt a nevet és nemi identitást, amit ők is – ez az „igazi” nevük és nemük (mielőtt megkérdeznéd), és nem az, amit születésükkor kijelöltek számukra!

Ha nem vagy biztos valaki identitásában, de fontos írnod róla, kérdezz rá! Annak, aki interjút vállal a témában, valószínűleg nem okoz problémát pár alapvető kérdésre válaszolni ezzel kapcsolatban.

Sári egy transznő. Sárként és nőként utalj rá.

Kati, ha neked is OK, pontosítanám a cikkben, hogy mi a szexuális irányultságod. Mit írnak?

OK! Írd, hogy lesbikus.

NEM MINDIG RELEVÁNS EGY ANYAGBAN, HOGY VALAKI LMBTQI!

Akkor írd meg cikked szereplőiről, hogy LMBTQI-emberek, ha az szorosan a cikkedhez kapcsolódik!

Pl.: Az interszex Peti nemrég díjat nyert könyvéért.

Peti, aki interszex, díjat nyert könyvéért.

Peti, aki maga is interszex, nemrég díjat nyert az interszex gyermekekről írt könyvéért.

TISZTÁZD, HOGY MILYEN TÉMÁKRÓL KÉRDEZHETSZ!

Helyzet- és emberfüggő, hogy kinek milyen kérdések férnek bele. Ha nem vagy benne biztos, hogy a téma-felvetés nem sérti az alanyodat, kérdezz rá!

Sanyi, te biszexuális aktivista vagy, ugye. Kérdezhetek a szexuális életedről?

Nem.

MIT IS ÁLLÍTASZ AZZAL, HOGY NEM VESZEL TUDOMÁST EGY TRANSZEMBER IDENTITÁSÁRÓL, PREFERÁLT NEVÉRŐL?

Én jobban ismerlek téged, mint te magadat.

Inkább sorozatosan megbántalak, mint hogy változtassak azon, ahogy rólad beszélek.

Nem fontos számomra, hogy biztonságban érezed-e magad.

A teljes listát angol nyelven megtalálod itt: bit.ly/1HZJbNF

Gabi, kérdezhetek arról, hogy milyen Győrben genderqueer embernek lenni?

Igen, de lehet, hogy nem mindenre szeretnék majd válaszolni.

Az ideális transz ember: goo.gl/u4j8bV

TARTSD ÉSZBEN: A NEMI IDENTITÁS AZ EMBER FEJÉBEN DŐL EL, NEM A NADRÁGJÁBAN!

Éppen elég tudnod valakiről, hogy mi a nemi identitása (nő, férfi vagy más). Ha valakit folyton a nemi szervéről, véécéhasználatáról, esetleges műtéteiről vagy hormonkezeléséről kérdezel, megkérdőjelezed az identitását és intim, tovakodó jellegű kérdéseiddel kellemetlen helyzetbe kényszerítet. Ehhez hasonló kérdéseket cisztransz embereknek sem OK feltenni.

▲
A NEMI IDENTITÁS ITT VAN

—
NEM ITT

NE HASONLÍTS EGY TRANSZ SZEMÉLYT EGY NEM TRANSZ (CISZ) SZEMÉLYHEZ!

Ne használj olyan kifejezéseket, mint „nem is lehet róla megmondani, hogy nem nő”, vagy „pont úgy néz ki, mint egy cisz nő”. Az ilyen összehasonlítás megalázó és sértő lehet egy transz személy számára. Megkérdőjelezi az adott személy identitásának valóságát.

ÓVAKODJ A SZTEREOTÍPIÁKAT MEGERŐSÍTŐ ÁLLÍTÁSOKTÓL, KÉRDÉSEKTŐL ÉS TÉMÁKTÓL!

A sztereotíp kérdések sokszor a saját kíváncsiságodból is fakadhatnak. Legyél magaddal őszinte! Ha ez a helyzet, megtaláld rájuk a választ az interneten, LBMTQI-szervezetek honlapjain, blogokon.

Évi, remélem nem veszed rossz néven, de nem látszik rajtad, hogy leszbikus vagy, olyan csinos vagy.

Rajtad sem látszik, hogy heteró vagy.

Ha a többségi társadalom kíváncsiságát próbálsz kielégíteni, ne felejtse el: az LBMTQI-embereknek inkább ártasz azzal, ha a tudatlanságot és sztereotíp gondolkodást kihangosítod kérdés formájában! Ha szeretnéd eloszlatni a tévhitet, ezt egyéb módon is bele tudod írni a cikkedbe.

7 TANULSÁG ARRÓL, HOGY HOGYAN NE KÉSZÍTSÜNK INTERJÚT TRANSZ EMBEREKKEL

Ne egyszerűsítsd le a transz embereket a nemi szerveikre és (lehetőleg) ne erről kérdezd őket!

Az emberek kisbabaként születnek meg, nem fiúként vagy lányként.

Transz embernek lenni nem egy „jelenség”, amit tanulmányozni kellene.

A teljes listát angol nyelven megtalálsz itt: bit.ly/1JlFFxr

INFORMÁLÓDJ, KÉRDEZZ!

Az LBMTQI-témákkal kapcsolatos kérdéseidre nagy valószínűséggel már elérhető válasz az interneten: LBMTQI-szervezetek honlapjain, blogokon, interjúkban. Ha valamilyen információt nem találsz, ha valamiben bizonytalanok érzed magad, kérj segítséget a hazai szakértőktől, szervezetektől és aktivistáktól! Az előítéletes tartalmakkal legyél óvatos, nem mindegy, hogy milyen forrást használsz!

LÉGY NYITOTT AZ LBMTQI-SZERVEZETEK/EMBEREK ÁLTAL MEGFOGALMAZOTT KRITIKÁRA!

A kritikai megjegyzéseiket hallgasd és szütleld meg! Ha LBMTQI-szervezetek vagy emberek kritikát fogalmaznak meg feléd, ezt nem ellened teszik, hanem, hogy minél korrektebben adjanak róluk hírt.

NEGATÍV SZAVAKAT CSAK AZOK TUDNAK VISSZAKÖVETELNI, AKIKRE HASZNÁLJA A TÁRSADALOM!

Egy LBMTQI-ember visszakövetelhet magának olyan szavakat, mint a „buzi”, mert szabad döntéséből használja saját magára (az angolban a „queer”-rel is ez történt). Ha ezt teszi, tartsd tiszteltben és ne változtass a szövegen! Egy újságírónak viszont nem helyes ezt a szót használnia, hacsak nem LBMTQI-ember és magára használja vagy olyan valakire, aki LBMTQI és így utal magára (pl. Buzi Újhullám).

csoporth). Ha egy homofób vagy transzfób megnyilvánulást foglalsz össze, tedd idézőjelbe a „buzi”-hoz, „travi”-hoz, „hermafrodita”-hoz hasonló pejoratív kifejezéseket!

HA HOMOFÓB, TRANSZFÓB MEGSZÓLALÓ VAN A CIKKEDBEN, ELLENSÚLYOZD!

Ha feltétlenül meg kell szólaltatnod valakit, aki ellenségesen viszonyul az LGBTIQI-közösséghez (pl. szélsőjobboldali tüntető stb.), adj teret a másik oldalnak is, például egy LGBTIQI-szervezetnek! Különösen fontos ez akkor, ha egy ismert, hitelesnek gondolt interjúalany (hivatalos szerző, politikus stb.) tesz homofób vagy transzfób nyilatkozatot, ami más vélemény híján normává válhat a cikkben.

NE TE DÖNTSD EL, MI BÁNTÓ!

Az minősül bántó, homofób és transzfób megnyilvánulásnak, ami LGBTIQI-emberekre így hat. Ha LGBTIQI-aktivistáktól és szervezetektől azt a visszajelzést kapod, hogy a készülő cikked sértő, sztereotip, vagy homofób/transzfób elemeket tartalmaz, hallgasd meg, fogadd el és építsd be ezeket a kritikákat a munkádba! Ha figyelmen kívül hagyod őket, hozzájárulsz az őket érő elnyomáshoz.

VIGYÁZZ AZ INTERJÚALANYOD BIZTONSÁGÁRA!

Valószínűleg jobban ismered nála a média működését és hogy szereplése milyen következményekkel járhat.

ELÉRHETŐSÉGEK GYŰLÖLET- BŰNCSELEKMÉNYEK ESETÉN:

transvanilla.hu/protrans
(kifejezetten transz
embereknek);

jelentsd-a-homofobiat.hu/;

[hatter.hu/programjaink/
jogsegelyszolgalat/](https://hatter.hu/programjaink/jogsegelyszolgalat/);

[hatter.hu/szolgaltatas/
informacios-es-lelkisegely-
szolgalat.](https://hatter.hu/szolgaltatas/informacios-es-lelkisegely-szolgalat/)

Ha egy korrekt tudósítást közölsz a Budapest Pride Felvonulásról, de a cikked címe „100 millióba került a rendőrségnek a Pride” – a szervezőkre és a felvonulókra tolod a költségek felelősségét.

Ezekről tájékoztasd őt! Ha anonimitást kér, tartsd tisztában! Ebben az esetben ne csak a nevét változtasd meg, hanem valóban ne legyen beazonosítható! Ha interjúalanyodat bármilyen fenyegetés vagy támadás ért és hozzád fordul, megadhatod neki a linkelt elérhetőségeket.

AZ ÍRÁSODAT A TARTALMA, NEM PEDIG A JÓ SZÁNDÉKOD ALAPJÁN FOGJÁK MEGÍTÉLNI!

Lehet, hogy jó szándékkal írsz egy cikket, de ha az mégis sztereotip módon ábrázolja az LGBTIQI-embereket vagy pontatlan, bántó kifejezéseket használ, rossz üzenetet küldesz az LGBTIQI-közösségnek és a többségi társadalomnak is. A szándék soha nem lehet kifogás. Ha tényleg jó szándék vezérel, hallgasd meg a kritikát és fogadd meg a jövőben!

MINDENNEK, AMIT ÍRSZ, ÜZENETÉRTÉKE VAN!

A cikked szóhasználata, címe, az URL-cím, a cikkhez használt kép és képaláírás, mind üzenetet közvetítenek az olvasóid felé. Legyél következetes – ha korrekt módon szeretnél írni közösségünkről, a cikked minden eleme sugallja ezt!

SZERKESZTŐKÉNT IS FIGYELJ ARRA, HOGY A CIKK KORREKT MARADJON!

Sok olyan cikk jelenik meg, amelynek korrekt tartalmát az utolsó pillanatban keresztülhúzza a szerkesztés – néha

anélkül, hogy a szerző tudna a változtatásokról. Egy hatás-
vadász cím, torzító képuálasztás vagy a nehezebb kifejezé-
sek leegyszerűsítése jelentősen rontanak a cikk minősé-
gét és károsak az LGBTQI-közösség számára. Szerkesztő-
ként ugyanolyan felelősséged van, mint a cikk írójának, ne
adj lejjebb a korrektségből plusz kattintások reményében!

PRÓBÁLJ TÖREKEDNI A KÖZÉRTHETŐSÉGRE!

Az aktivisták sokszor használnak bonyolult, sokak szá-
mára ismeretlen kifejezéseket. Ha te nem értesz valamit,
az olvasód sem fogja. Inkább kérdezz vissza, hogy mire
gondolt pontosan interjúalanyod!

NE EGYSZERŰSÍTS, AHOL NEM LEHET!

Segíts az ismeretlen, új fogalmak jelentésének és fontossá-
gának elmagyarázásában, bevezetésében, elfogadtatásá-
ban! A sokszínűség kifejezése ugyan látszólag bonyolítja az
újságíró és médiafogyasztó dolgát, de hosszabb távon az-
zal az előnnyel jár, hogy jobban ismerjük és értjük egymást.

EGY EMBER TAPASZTALATAIBÓL NE ÁLTALÁNOSÍTS!

Interjúalanyod önmagáról, a saját élményeiről, vélemény-
nyéről tud beszélni, ne vonj le ebből az egész közösségre
vonatkozó következtetéseket, mert azok nem biztos, hogy
mindenkire igazak! Általánosságokból se következtess

A „meleg” szót használni az egész közösségünkre lehet, hogy számokra egyszerűbb és jobban bevonzza az olvasókat is – ezzel viszont láthatatlanná teszed egy rendkívül sokszínű csoport nagyobb részét.

Ha az LGBTQI-közösségről szólni az anyagod, ne csak meleg férfiakról tartalmazzon képeket! Figyelj a közösség sokszínűségére!

10 DOLOG, AMIT TEHETSZ, HOGY JÓ SZÖVETSÉGESE LEGYÉL AZ LGBTQI- EMBEREKNEK

Szólaj fel a homofóbiával és transzfóbiával szemben, főleg amikor ez nem könnyű!

Informálódj, kövesd az LGBTQI-témájú híreket!

Ne feltételezd senkiről, hogy mi a szexuális irányultsága és/vagy nemi identitása!

A teljes listát angol nyelven megtalálod itt: goo.gl/LG1HK

személyes élményekre: sokfélék vagyunk, az LGBTQI-identitás életünknek csak egy része – az élet más területein egészen más tapasztalatokkal rendelkezhetünk! Ha általános tendenciákra vagy kíváncsi, informálódj LGBTQI-szervezeteknél, keress adatokat, kutatási eredményeket!

LMBTQI ÚJSÁGÍRÓKÉNT IS LÉGY NYITOTT!

Ha az LGBTQI-közösséghez tartozó újságíró vagy, ne elégedj meg a saját vagy szűk környezeted tapasztalatával, keress új szempontokat, véleményeket is! Különösen nagy a felelőssége az LGBTQI-közösségen belüli meleg férfi újságíróknak, hogy ne magukból induljanak ki, és ez alapján használják a „meleg” kifejezést, hanem törekedjenek az LGBTQI-közösség minél sokszínűbb bemutatására, és ezt szóhasználatuk is tükrözze. Civil szervezetekkel is konzultálj, hiszen nem minden LGBTQI-ember jártas az elméletekben, kutatási eredményekben, a közösséget érintő átfogóbb kérdésekben!

HA AZ LGBTQI-EMBEREK SZÖVETSÉGESE VAGY, LEGYÉL MINDIG AZ!

A jó szövetséges egyik legfontosabb tulajdonsága, hogy mindig odafigyel arra, amit és ahogy mond és tesz, nem csak akkor, amikor neki jólesik vagy kényelmes. Mindig tedd szóvá, ha homofób/transzfób véleménnyel találkozol, ne csak amikor cikket írsz! Ne neved „buziucceken”, ne használj szitokszóként a „buzi”, „travi”, „hermafrodita” szavakat!

SZÓHASZNÁLAT

MÁSSÁG

A „másság” szó azt sugallja, hogy heteroszexuálisnak és cisznormúnek lenni normális és mindenki, aki ettől eltér, egy kalap alatt „más”, rosszabb, nem normális. Számos jellemzőnkben különbözünk egymástól, egymáshoz képest mindannyian mások vagyunk – miért csak az LGBTQI-emberekre használjuk ezt a szót? Ez stigmatizál, kirekeszt.

Használd helyette ezt: SZEXUÁLIS IRÁNYULTSÁG, NEMI IDENTITÁS, LGBTQI

Pl.: ~~Eszter 12 évesen jött rá másságára.~~

Eszter 12 évesen jött rá, hogy leszbikus.

HOMOSZEXUÁLIS

A homoszexuális kifejezés erősen medikalizáló, a heteroszexuálistól eltérő szexuális irányultságot orvosi jelentéstartalomhoz kapcsoló, ezért a közösség tagjai közül sokan nem szeretik használni. A kifejezés ráadásul a szexualitást helyezi középpontba, ami a közösségünk sztereotip megjelenítését erősíti.

Használd helyette ezt: MELEG, LESZBIKUS, BISZEXUÁLIS, QUEER

Pl.: ~~Homoszexuális emberek márpedig mindenhol vannak.~~

Meleg, leszbikus, biszexuális, queer emberek márpedig mindenhol vannak.

MELEG – AZ EGÉSZ KÖZÖSSÉGRE

A „meleg” szó az LGBTQI mozaikszókból a meleg férfiakat emeli ki, a többieket láthatatlanná teszi – különösen a

transznemű embereket, hiszen őket a nemi identitásuk és nem feltétlenül a szexuális orientációjuk miatt éri kirekesztés, illetve az interszex embereket. Az LMBTQI-közösségekben is leképeződnek az összetársadalomban megfigyelhető hatalmi viszonyok: a mozgalmakon belül a férfiak vannak leginkább előtérben, ők foglalják el a vezető pozíciókat, a legtöbb elérhető szolgáltatás is őket célozza meg. Nem véletlen, hogy a csakis őket láthatóvá tevő „meleg” kifejezés terjedt el leginkább az LMBTQI-közösség megnevezésére, annak ellenére, hogy nem helyes. Ha a meleg szót használod az egész közösségre, fenntartod a többi csoport láthatatlanságát.

Használd helyette ezt: **LMBTQI**

Pl.: ~~Szombaton lesz a melegfelvonulás.~~

Szombaton lesz a Budapest Pride Felvonulás.

Szombaton tart felvonulást az LMBTQ-közösség és szövetségeseik.

BEVALLOTTA

Bevallani olyat szoktunk, ami rossz, szégyellni való, bűnös (például, ha hazudtunk, elloptunk valamit, megütöttünk valakit). Ha ezt a szót használod valakinek az előbújására, tovább erősítetted azt a feltételezést, hogy LMBTQI-embernek lenni bűnös dolog, amit szégyellni kellene.

Használd helyette ezt: **ELMONDTA, ELMESÉLTE; ELŐBÚJT; MEGOSZTOTA**

Pl.: Gabi tegnap bevallotta a rajongóinak, hogy queer.

Gabi tegnap megosztotta a rajongóival, hogy queer.

Gabi tegnap előbújt a rajongóinak mint queer.

2014-ben bezárt szinte az összes olyan szórakozóhely és közösségi tér Budapesten, ahol az LBQ-nőknek és a transznemű embereknek biztosítottak helyet, programokat. Ha meleg/biszexuális férfi vagy, bőven találsz bármit, klubot, bulit, akár szaunát is, ahol ismerkedhetsz, szórakozhatsz.

TRAVI

A travi egy pejoratív kifejezés transznemű emberekre. Az elnevezés nemcsak sértő, hanem pontatlan is, hiszen a szó a „transzvesztita” szóból ered, ami egy alcsoportja a transz/transznemű emberek rendkívül széles és sokszínű csoportjának. Hasonlóan a „buzi”-hoz, egy ilyen kifejezést csak transz/transznemű ember követelhet vissza magának és használhatja azt pozitív előjellel.

Használd helyette ezt: **TRANSZNMŰ; TRANSZ; TRANSZVESZTITA**

SZEXUÁLIS PREFERENCIA, SZOKÁS

Preferencia vagy szokás alatt azt értjük, hogy valaki milyen módon szereti a szexet (pl. csak az ágyban szeretkezik, szereti az orális szexet, szeret bizonyos szexjátékokat stb.). A szexuális irányultságról úgy írni, mint csupán egy preferencia vagy szokás, megkérdőjelezi a leszbikus, meleg, biszexuális, queer (LMBQ) emberek identitását, személyiségét, mélyen átértett belső és egyéni tapasztalatát. Azt is sugallja, hogy az LMBQ emberek megváltoztathatók.

Használd helyette ezt: **SZEXUÁLIS IRÁNYULTSÁG/ ORIENTÁCIÓ**

SZEXUÁLIS HAJLAM

A hajlam szót leginkább negatív kontextusban használják, amikor valaki folyton visszatér valamilyen rossz viselkedéshez (pl. bűnözési hajlam, hűtlenségre való hajlam stb.). A szó emellett személytelenné teszi az LMBQ emberek mélyen és egyedi módon megélt irányultságát.

**Használd helyette ezt: SZEXUÁLIS IRÁNYULTSÁG/
ORIENTÁCIÓ**

FÉRFIBŐL NŐ, NŐBŐL FÉRFI

Ezek a kifejezések azt feltételezik, hogy egy ember nemi identitását a fizikai adottságai határozzák meg. Egy transz nő mindig is nő volt, legfeljebb a születésekor meghatározott neme tért el ettől.

**Használd helyette ezt: TRANSZ NŐ, TRANSZ FÉRFI;
SZÜLETÉSKOR NEKI TULAJDONÍTOTT
NEM/NEMI IDENTITÁS**

NEMI ÁTALAKÍTÓ MŰTÉT, ÁTOPERÁLÁS

Az ilyen kifejezésekkel azt sugallod, hogy egy transz férfi/nő a műtétei előtt még nem volt férfi/nő. Ne felejtsd: a nemi identitás nem a nadrágban, hanem a fejben dől el!

**Használd helyette ezt: NEMI MEGERŐSÍTŐ MŰTÉT;
NEMI JELLEGET MEGERŐSÍTŐ MŰTÉT**

NEMI IDENTITÁSZAVAR

Ez a kifejezés mentális betegségnek állítja be a transzneműséget és ez bántó lehet a transz emberek számára. Emellett használata helytelen is, hiszen a Nemzetközi Osztályozása (BNO) utolsó tervezete (2013) már nem használja ezt a kifejezést. A világon egyre több országban hoznak olyan törvényeket (pl. Argentína, Málta, Dánia), ahol már semmilyen orvosi szakszavakra nincs szükség ahhoz, hogy a fontos dokumentumaidon megváltoztasd a nemedet.

TOLERANCIA

A tolerancia azt jelenti, hogy valami kellemetlen dolgot eltűrsz, elviselsz. Bár legtöbbször jó szándékkal használják ezt a kifejezést, annak üzenete mégis az, hogy az LMBTQI-emberek létezése valamilyen szükséges rossz, amit mások hajlandóak elviselni, majd ettől különbnek érzik magukat.

**Használd helyette ezt: ELFOGADÁS, (SOKSZÍNŰSÉG,
EGYENLŐSÉG)**

HERMAFRODITA, HÍMNŐS

Ezeket a kifejezéseket növényekre/állatokra használjuk, akiknek hím és női nemi szervük is van és mindkét ivarsejt előállítására képesek. Ez egyrészt lehetetlen emberek-nél, másrészt a szóhasználat is sértő, ld. ellés – szülés.

**Használd helyette ezt:
INTERSZEX**

EGYNEMŰ

Az egynemű jelentése, hogy valakinek egy neme van. A szó egyénekre utal, nem párokra.

**Használd helyette ezt:
AZONOS NEMŰ**

KÉRDŐJELEK HELYETT

LMBTQI-KISOKOS A MÉDIÁNAK

A Magyar LMBT Szövetség kiadványa.

lmbtszovetseg.hu | fb.com/lmbtszovetseg

Creative Commons

ISBN: 978-963-12-2728-4

Szerzők: Karsay Dodó, Virág Tamás

Köszönjük a segítséget a kiadvány elkészülésében közreműködő újságíróknak, valamint a következő civil szervezeteknek és csoportoknak: Budapest Pride, Labrisz Leszbikus Egyesület, Transvanilla Transznemű Egyesület, Transzpont.

A kiadvány a Magyar LMBT Szövetség „**Itt vagyunk!**”: országos emberi jogi kampány az LMBTQI-emberek láthatóságáért című projektjének keretében készült, a Norvég Civil Támogatási Alap pénzügyi támogatásával.

lmbtszovetseg.hu/ittvagyunk

norvegivilalap.hu | okotars.hu | demnet.hu

GRAND-DUCHÉ DE LUXEMBOURG
Ambassade en Hongrie

Ha egy LGBTQI témájú anyag megírása vagy szerkesztése során konkrét kérdéssel szeretnél hozzánk fordulni, írd a **press@lmbtszovetseg.hu** címre, vagy keresd fel az **lmbtszovetseg.hu/mediasarok** oldalt!

Ha kifejezetten az érdekel, hogyan írj transznemű emberekkel kapcsolatban, olvasd el a Transvanilla Transznemű Egyesület útmutatóját, ezen a webcímen:

transvanilla.hu/letoltesek/media!